

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

55-1

BRNO 2014

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 55
Volume 55

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková,
Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík,
Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design s.r.o.

Software
Software

Adobe InDesign CS6

Fotografie na obálce
Cover Photography

Hostěradice, okr. Znojmo. Sestava nádob s kremací ze žárového hrobu
kultury zvoncovitých pohárů. (viz obr. 10 na str. 59)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2014
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2014 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Literatura

Červinka, I. L. 1896: *Pravěká hradiska na Moravě*. Kroměříž.: tiskem a nákladem národní knihtiskárny Jindřicha Slováka.

Čižmář, M. 2004: *Encyklopedie hradišť na Moravě a ve Slezsku. S leteckými záběry hradišť Miroslava Báčky*. Praha: Libri.

Přichystal, A. 2009: *Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy*. Brno: Masarykova univerzita v Brně.

Skutil, J. 1941: Paleolitické nálezy z mladších předhistorických prostředí moravských. *Časopis Vlasteneckého musejního spolku olomouckého* 54, 111–112.

Valoch, K. 1987: Raw materials used in the Moravian Middle and Upper Palaeolithic. In: K. T. Biró (ed.): *Proceedings of the International conference on prehistoric flint mining and lithic raw material identification in the Carpathian Basin. Budapest – Sümeg 1986*. Budapest: Magyar Nemzeti Múzeum, 263–268.

Resumé

An isolated Middle Paleolithic side scraper with thinned back (Fig. 10) was identified within the Pal-liardi's Aeneolithic material from the Starý zámek u Jevišovic hillfort. The artifact was produced of Krakow-Czestochova Jurassic flint.

TUČÍN (OKR. PŘEROV)

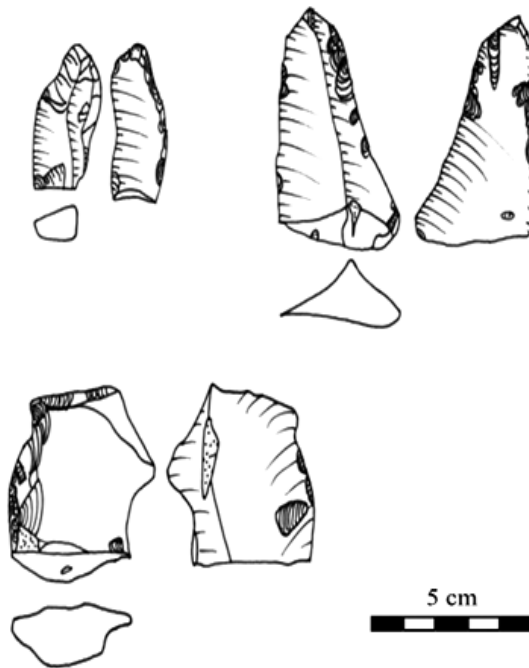
„Výhon“. Mladý paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

V rámci systematického průzkumu mikroregionu Tučínského potoka byl v letech 2012–2014 prováděn povrchový sběr v trati „Výhon“ na mírném svahu klesajícím směrem severním od původně výrazného travertinového návrší, jehož středová partie byla v letech 1922–1979 postupně odtěžena jámovým lomem. Travertinová kupa byla poprvé zachycena na mapě I. vojenského (josefského) mapování Moravy z 2. poloviny 18. století. Zde je vyobrazena jako nápadné kruhové návrší při severovýchodním okraji obce (Dlouhá 2013, 15).

První paleontologické nálezy jsou zmiňovány již v Záhorské kronice (Příkrýl 1908, 24). V roce 1956 proběhl v Tučíně geologický průzkum, kdy se kromě stratigrafických poznatků podařilo získat rozsáhlý soubor malakofauny z doby usazování travertinu v interglaciálu. Staršími průzkumy byla také získána

chladnomilná obratlovčí fauna, např. fosilní pozůstatek chrupu pratura nebo výlitek mozkovny lišky lední. Dle geologů zde probíhala sedimentace travertinu ve dvou časových etapách při teplotě 20–25 °C v nehluboké vodě. Tvorba travertinu spadá zřejmě na konec mindelské doby ledové (Ložek, Tyráček 1957).

Trať „Výhon“ je situována severně od intravilánu obce přibližně 150 m od okraje travertinového lomu. Nadmořské výška lokality se pohybuje mezi 250–260 m. Geografická souřadnice lokality je 49°27.426'N, 17°30.647'E (WGS-84). Jde o mimořádně exponovanou polohu na hraně Kelečské pahorkatiny, ze které se naskýtá panoramatický pohled směrem severozápadním do Bečevské brány. Při opakovaném povrchovém sběru bylo nalezeno 6 artefaktů kamenné štípané industrie paleolitického stáří. Po technologické stránce jsou v malé kolekci zastoupeny kromě jedné čepelky s boční retuší pouze úštěpy (obr. 11). Jeden úštěp byl opatřen místní retuší. Ze surovinového hlediska převládá patinovaný silicit glacienních sedimentů. Ve dvou případech byly artefakty vyrobeny z radiolaritu.

Obr. 11. Tučín. Výběr štípané kamenné industrie. Kreslila: K. Dlouhá.

Fig. 11. Tučín. A selection of chipped stone industry. Drawn by K. Dlouhá.

„Pod želatovickou cestou“. Mladý paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Lokalita v trati „Pod želatovickou cestou“ se nachází poblíž západního okraje intravilánu obce Tučín, směrem severním od stávající komunikace ve-

doucí z obce Tučín do obce Želatovice, v nadmořské výšce 240 m. Geografická souřadnice naleziště je 49°27.085'N, 17°30.517'E (WGS-84). Nejstarší doklad osídlení tratě „Pod želatovickou cestou“ reprezentuje nález bíle patinované čepelky s boční retuší, která byla nalezena během prospekce dne 24. 5. 2012. Tento artefakt lze rámcově datovat do období mladého paleolitu. Ojedinelý nález patinované štípané kamenné industrie se nacházel při jihovýchodním okraji parcely č. 1284. Čepel byla vyrobena z křídového spongolitu, jehož typická nažloutle hnědá (medová) barva prosvítá místy skrze bílou patinu na povrch. Přestože jsou primární výskyty této suroviny známy především z oblasti západní, případně jižní Moravy (Přichystal 2009, 75), z oblasti Přerovska byl zaznamenán jeho výskyt v sekundárních polohách v materiálu ze šterkopískových teras pleistocenního stáří (Schenk 2007). Do souvislosti s prozatím blíže nespecifikovatelnými aktivitami v období mladého paleolitu lze z této polohy dále uvést nález části valounu rohovce typu Krumlovský les. Jeho povrch je pokryt tmavě černým pouštním lakem („desert varnish“), který vznikl dlouhodobým působením pouštního klimatu, jemuž byl valoun v minulosti vystaven (Přichystal 2009, 72). Povrch odštěpené části valounu nese slabou bílou patinu.

Zdeněk Schenk, Kateřina Dlouhá

Literatura

Dlouhá, K. 2013: *Mikroregion Tučínského potoka v období pravěku až středověku. The microregion of the Tučín creek in the prehistorical and medieval settlement.* Rkp. bakalářské práce. Uloženo: Knihovna Slezské univerzity v Opavě.

Ložek, V., Tyráček, J. 1957: Stratigrafický výzkum travertinu v Tučíně u Přerova. *Anthropozoikum* 7, 261–286.

Příkryl, F. 1908: Drobné zprávy, *Záhorská kronika* 4(3), Týn u Lipníka, 24.

Přichystal, A. 2009: *Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy.* Brno: Masarykova univerzita.

Schenk, Z. 2007: Jihozápadní část Moravské brány v době osídlení kultury s lineární keramikou. In: *Otázky neolitu a eneolitu našich zemí. Sborník referátů z 25. zasedání badatelů pro výzkum neolitu Čech, Moravy a Slovenska. Hradec Králové 30. 10.-2. 11. 2006.* Archeologické studie Univerzity Hradec Králové 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 211–244.

Resumé

A small collection of 6 Upper Paleolithic artifacts (Fig. 11) made from erratic flint and radiolarite was discovered by K. Dlouhá during surface survey (2012–2014) in the field „Výhon“ within the cadastral territory of Tučín. An isolated Upper Paleolithic artefact – a blade – was found at Tučín, Pod želatovickou cestou field.

ŽELEČ (K. Ú. ŽELEČ NA HANÉ, OKR. PROSTĚJOV)

„Holcase za státní“. Počátek mladého paleolitu. Sídliště. Povrchový průzkum.

V roce 2013 sice nepokračoval záchranný archeologický výzkum na okraji ondratické pískovny v trati „Holcase za státní“ (Mlejnek, Škrdla 2012, 2013; Mlejnek *et al.* 2011, 2012), přesto byla tato lokalita pod občasným archeologickým dohledem.

V rámci obhlídky čerstvě opršených hald z archeologického výzkumu v roce 2012 našel student archeologie Matúš Vadoc v blízkosti sondy Zel_4a spongolitový listovitý hrot, který pravděpodobně podle zbytku sedimentu na jeho povrchu a suroviny použité na výrobu pochází z hlavní nálezové polohy na rozhraní miocenního šterkopísku (vrstva E) a okrově hnědého půdního sedimentu (vrstva D). Tento artefakt rozšiřuje nepočtenou kolekci nástrojů pocházejících z této lokality, které byly bohužel většinou nalezeny až na haldě (obr. 13). Nález listovitého hrotu je konzistentní s radiokarbonovým datováním ohniště z hlavní nálezové polohy, které se pohybuje v rozmezí 42–45 000 let BP cal (Mlejnek 2014, 226).

V letech 2012 a 2013 také pokračoval v rámci dvou exkurzí studentů Filozofické fakulty Masarykovy univerzity povrchový sběr na přílehlé povrchové lokalitě Ondratice I / Želeč v tratích Velká Začaková a Holcase na pomezí katastrálních území Želče a Ondratic (Mlejnek, Škrdla, Přichystal 2012). Kromě 34 kusů průvodní debitaže a dvou vytěžených jader došlo k nálezům desítek nástrojů. Soubor nástrojů je tvořen protáhlým listovitým hrotem z eratického silicitu, jednostranně plošně retušovaným hrotem z chalcedonové zvětraliny, čepelovým hrotem z eratického silicitu, moustéřským hrotem z téže suroviny, zlomkem radiolaritového hrůtku, třemi úštěpovými škrabadly (dvě byla vyrobena z moravských jurských rohovců, jedno z eratického silicitu), kombinací hranového rydla na vkleslé retuši s rydlem na zlomené čepeli z rohovce typu Troubky – Zdislavice a jednostranně retušovanou čepelí z eratického silicitu. Celkově nový soubor potvrzuje datování lokality na počátek mladého paleolitu.

Ondřej Mlejnek, Matúš Vadoc